

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΜΕΛΙΣΣΑΣ & ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Αθήνα, Μάιος 2018

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- **ΓΟΥΝΑΡΗ ΣΟΦΙΑ**, Αναπλ. Ερευνήτρια, ΙΜΔΟ, ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ
- **ΧΑΡΙΖΑΝΗΣ ΠΑΣΧΑΛΗΣ**, Καθηγητής Γεωπονικό Παν. Αθηνών
- **ΘΡΑΣΥ ΒΟΥΛΟΥ ΑΝΔΡΕΑΣ**, Ομ. Καθηγητής, Αριστοτέλειο Παν. Θεσσαλονίκης
- **ΚΑΛΟΓΡΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ**, ΥπΑΑΤ, Δ/νση Συστημάτων εκτροφής Ζώων,
Τμ. Μελισσοκομίας, Σηροτροφίας
- **ΧΑΝΙΩΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ**, Σύμβουλος, Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
- **ΣΤΡΑΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ**, Σύμβουλος, Υπ. Πολιτισμού & Αθλητισμού

Επιμέλεια: **Δρ. Σοφία Γούναρη**
Ερευνήτρια Β',
Εργ. Μελισσοκομίας, ΙΜΔΟ
ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ

Επιχορηγήθηκε στο πλαίσιο του Καν (ΕΚ)1308/2013. Δράση 1.4: «Στήριξη της προώθησης του μελιού και των άλλων προϊόντων της κυψέλης»

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

10.20-10.25	Καλωσόρισμα: Σ. Γούναρη, πρ. Οργανωτικής Επιτροπής
10.30-11.00	Χαιρετισμοί Εκπρόσωποι: <ul style="list-style-type: none"> ○ ΥπΑΑΤ • ΥΠΙΕΝ • Υπ. Πολιτισμού • Περιφέρεια Αττικής • FEEDM (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Συσκευαστών και Διανομένων Μελιού) • Πολιτειακοί φορείς • Παραγωγικοί φορείς • άλλοι
11.10-11.30	Τοποθετήσεις - Ερωτήσεις προς τους εκπροσώπους των φορέων
11.30-11.45	Διάλειμμα

1^η ΣΥΝΕΔΡΙΑ

ώρα	εισήγηση	εισηγητής
Προεδρείο: Χαριζάνης Π., Πετανίδου Θ.		
11.45-12.00	Γη φτιαγμένη για μέλισσες: <i>“των γαρ ορών έστιν ά νυν μέν έχει μελίτταις μόναίς τροφήν”</i>	Θ. Πετανίδου , Καθ. Εργ. Βιογεωγραφίας & Οικολογίας, Παν. ΑΙΓΑΙΟΥ
12.05-12.20	<i>Apis mellifera</i> : Η πολύπλευρη προσφορά της στη Μελισσοκομία και τον άνθρωπο.	Χρ. Τανανάκη , Επ. Καθ. Εργ. Μελισσοκομίας – Σηροτροφίας, ΑΠΘ
12.25-12.40	Η Μελισσοκομία της Αττικής στην τροχιά των αιώνων	Γ. Μαυροφρύδης , Αρχαιολόγος – Μελισσοκόμος
12.45-13.00	Οι μελισσοκομικές παραδόσεις ως στοιχείο της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς	Στ. Κ. Φωτοπούλου , Δ/τρια Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

		Γ' Δ/ση Αρχαιοτήτων & Πολιτιστικής Κληρονομιάς I. Ν. Δρίνης , Τμ/ρχης Άυλης Πολ. Κληρον. & Διαπολιτισμικών Θεμάτων
13.05-13.15	Ερωτήσεις - Συζήτηση	
13.15-13.45	Διάλειμμα	

2^Η ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Προεδρείο: Θρασυβούλου Α., Καπράλος Ηλ.		
13.45-14.00	Πλαίσιο για την διαχείριση Δασών στην Ελλάδα	Δημ. Βακάλης , Προϊστάμενος Δ/σης Προγραμματισμού & Δασ. Πολιτικής, Γεν. Δ/ση Δασών, ΥΠΕΝ
14.05-14.20	Νομικό πλαίσιο της άσκησης της Μελισσοκομίας στα Δασικά Οικοσυστήματα	Στ. Τζαφέρος , Δ/ση Προστασίας, Τμ. Επιχειρημάτων επεμβάσεων σε δασικά εδάφη, Γεν. Δ/ση Δασών, ΥΠΕΝ
14.25-14.40	Η άσκηση της Μελισσοκομίας και η συμβολή της στο οικογενειακό εισόδημα	Π. Χαριζάνης , Καθ. Εργ. Μελ/μίας – Σηρ/φίας, ΓΠΑ
14.45-15.00	Άσκηση της Μελισσοκομίας στο Δάσος: ιδιαιτερότητες, πλεονεκτήματα / μειονεκτήματα. Δράσεις ανάπτυξης	Σ. Γούναρη , Αν. Ερευν. Εργ. Μελ/μίας, ΙΜΔΟ, ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ
15.05-15.30	Τοποθετήσεις – Ερωτήσεις Συμπεράσματα	

***Γη φτειαγμένη για μέλισσες: ...των γαρ ορών έστιν ά νυυ μέν
έχει μελίτταις μόναις τροφήν...***

Πετανίδου Θεοδώρα

Εργαστήριο Βιογεωγραφίας και Οικολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η επικονίαση αποτελεί οικοσυστημική υπηρεσία κεφαλαιώδους σημασίας για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τη λειτουργία των οικοσυστημάτων (συνεπώς, πόρος ανεκτίμητος), καθώς και για την υποστήριξη της παγκόσμιας γεωργικής παραγωγής και της παγκόσμιας οικονομίας (άρα, πόρος πολύτιμος). Σε παγκόσμια κλίμακα, οι επικονιαστικές υπηρεσίες προσφέρονται από πληθυσμούς εξημερωμένων και άγριων επικονιαστών, στην πλειονότητά τους έντομα, μεταξύ των οποίων σημαντικότερες είναι οι μέλισσες.

Το Αιγαίο αποτελεί χώρο σημαντικό βιοποικιλότητας, και αυτό μέχρι τώρα είχε τεκμηριωθεί για πολλές ομάδες οργανισμών. Η ομιλία θα επικεντρωθεί στη βιοποικιλότητα των άγριων μελισσών στο Αιγαίο, τις απειλές που αυτές αντιμετωπίζουν στον χώρο αυτόν, καθώς και τα πρώτα συμπεράσματα-προτάσεις για φιλικές προς τις μέλισσες μεθόδους διαχείρισης του τοπίου.

***Apis mellifera*: Η πολύπλευρη προσφορά της στη μελισσοκομίας και στον άνθρωπο**

Τανανάκη Χρυσούλα.

Εργαστήριο Μελισσοκομίας – Σηροτροφίας, Τμήμα Γεωπονίας, Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 570 01, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα

Αν και η εμφάνιση της μέλισσας στον πλανήτη γη προηγείται κατά πολύ της εμφάνισης του ανθρώπινου είδους, εντούτοις η στενή σχέση του ανθρώπου με αυτό το έντομο είναι αναμφισβήτητη. Αρχικά ο άνθρωπος εντόπισε και εντυπωσιάστηκε από τη γλυκιά γεύση του μελιού, οπότε και ξεκίνησε τη συλλογή του από άγρια μελίτσια που φώλιαζαν σε φυσικές κοιλότητες. Διαπιστώνοντας στη συνέχεια τη θαυμαστή γεύση και συνάμα τη θρεπτική αξία του πολύτιμου αυτού προϊόντος, καθώς και τη δυνατότητα χρήσης του κεριού οδηγήθηκε σταδιακά στην ανάπτυξη της συστηματικής μελισσοκομίας. Σήμερα η *Apis mellifera*, η κοινή ή δυτική μέλισσα όπως ονομάζεται, έχει εξαπλωθεί με φυσικούς ή ανθρωπογενείς τρόπους σε ολόκληρο τον κόσμο και είναι το είδος των μελισσών που κυρίως χρησιμοποιείται κατά την εξάσκηση της μελισσοκομίας.

Η πολυετή εμπειρία του ανθρώπου με τη φροντίδα των μελισσιών έχει βελτιώσει κατά πολύ τους χειρισμούς και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση των μελισσοσμηνών, με αποτέλεσμα σήμερα, εκτός από το βασικό μελισσοκομικό προϊόν που είναι το μέλι, να παράγονται ή να συλλέγονται από τους μελισσοκόμους και άλλα προϊόντα, όπως γύρη, βασιλικός πολτός, πρόπολη, κεριά και δηλητήριο. Τα προϊόντα αυτά μπορεί να διατεθούν απευθείας από τον μελισσοκόμο ή να τυποποιηθούν και να επεξεργαστούν ώστε να διακινηθούν σε εμπορική μορφή.

Αν και στις περισσότερες των περιπτώσεων η προσφορά της μέλισσας αποτιμάται μόνο μέσα από τα προϊόντα που παράγει, εντούτοις στην πράξη η συμβολή της στο φυτικό και ζωικό βασίλειο, αλλά και στη διατροφή του ανθρώπου μέσω της

επικονίασης, είναι τεράστια. Υπολογίζεται ότι το 80% των καλλιεργήσιμων και αυτοφυών φυτών επικονιάζεται από μέλισσες με κυριότερους επικονιαστές την κοινή μέλισσα. Πειραματικές μελέτες που αφορούν την επίδραση της επικονιαστικής δραστηριότητας της κοινής μέλισσας σε κερασιές, αμυγδαλιές, ηλίανθο, και άλλες καλλιέργειες αποδεικνύουν έμπρακτα τη συμβολή της μέλισσας στην αύξηση της απόδοσης, αλλά και στη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων καρπών και σπόρων. Η συμμετοχή της μέλισσας δεν περιορίζεται μόνο στην επικονίαση των καλλιεργήσιμων φυτών, αλλά και στην αυτοφυή χλωρίδα που αποτελεί διατροφική πηγή και καταφύγιο για πολλά ζώα.

Η κοινωνία των μελισσών αποτελεί επίσης για τον άνθρωπο ένα παράδειγμα αρμονικής συνύπαρξης πολλών ατόμων σε ένα περιορισμένο χώρο. Χιλιάδες μέλισσες κατανεμημένες σε ομάδες με διαφορετικές αρμοδιότητες εργάζονται με στόχο την επιβίωση και την ανάπτυξη του μελισσιού. Εκτός από την άμεση και έμμεση υλική προσφορά της *Apis mellifera* η δόμηση και οργάνωση του μελισσιού μπορεί να αποτελέσει επίσης ένα παράδειγμα βελτιστοποίησης του τρόπου λειτουργίας της ανθρώπινης κοινωνίας.

Η μελισσοκομία της Αττικής στην τροχιά των αιώνων

Γιώργος Μαυροφρύδης

Αρχαιολόγος, Μελισσοκόμος

Η μελισσοκομία στην Αττική, βοηθούμενη από τις άριστες για την άσκησή της τοπικές συνθήκες, έτυχε ιδιαίτερης ανάπτυξης ήδη από την αρχαιότητα. Η ανάπτυξή της ήταν τέτοια που στις αρχές του 6^{ου} π. Χ. αιώνα προέκυψε ανάγκη νομοθετικής ρύθμισης για τον καθορισμό της απόστασης μεταξύ των μελισσοκομείων της, ρύθμιση που αποτελεί την παλαιότερη γνωστή νομοθεσία που άπτεται της άσκησης της μελισσοκομίας.

Η αρχαιολογική σκαπάνη ήρθε να επιβεβαιώσει τις μαρτυρίες των γραπτών πηγών και ένας εξαιρετικά μεγάλος αριθμός πήλινων κυψελών έχουν ανευρεθεί στην Αττική χρονολογούμενες από τα τέλη του 5^{ου} αι. π. Χ. έως τον 6^ο αι. μ. Χ. Οι κυψέλες που έχουν έρθει στο φως είναι πήλινες, οριζόντιες, μονόστομες και έφεραν κοντά προεκτάματα στο στόμιό τους. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός πως πλήθος κυψελών έχουν ανακαλυφθεί στην πόλη των Αθηνών, το οποίο οδηγεί στο συμπέρασμα πως η μελισσοκομία ασκούσαν και εντός του κλεινού άστεως. Πιστεύεται μάλιστα πως ξεκίνησε κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου, όταν οι κάτοικοι της υπαίθρου αναγκάστηκαν να κλειστούν πίσω από τα τείχη της πόλης. Όταν διαπιστώθηκε πως η αστική μελισσοκομία ήταν εφικτή, η άσκησή της συνεχίστηκε και τους επόμενους αιώνες, με τις κυψέλες τοποθετημένες, το πιθανότερο, στις επίπεδες στέγες των αθηναϊκών σπιτιών.

Δεν υπάρχει αμφιβολία πως το πλέον φημισμένο αλλά και ακριβό μέλι της αρχαιότητας, προϊόν εξαγωγής σε όλον τον τότε γνωστό κόσμο, ήταν αυτό της Αττικής. Από όλη την Αττική, καλύτερο θεωρούνταν το προερχόμενο από τον Υμηττό, το οποίο έχαιρε πιθανώς ακόμη υψηλότερης τιμής. Το μέλι στην αρχαιότητα χρησιμοποιούνταν και ως φάρμακο και οι γιατροί της εποχής, όπως μαρτυρείται σε παπυρικά έγγραφα, πρότειναν στους ασθενείς τους το καλύτερο, δηλαδή αυτό της Αττικής. Χρησιμοποιούνταν επίσης ως αντίδοτο, όπου και πάλι ήταν αναγκαία η καλύτερη δυνατή ποιότητα και ως πρώτη επιλογή αναφέρεται, από τον Γαληνό, το «Υμήτιον». Μια άλλη ποιότητα αττικού μελιού, ήταν το «άκάπνιστον» ή «ἄκαπνον», το οποίο φαίνεται πως τρυγούνταν από τα προεκτάματα των κυψελών χωρίς τη χρήση καπνού, ώστε να διατηρεί στο ακέραιο το άρωμά του.

Κατά τους μέσους χρόνους το μέλι της Αττικής και δη αυτό του Υμηττού διατήρησε την αίγλη του. Ο Ιωάννης Τζέτζης (12^{ος} αι.) υμνεί το Υμηττιον μέλι, το «κάλλιστον άπάντων», στο οποίο, λόγω του αρώματός του από το θυμάρι του βουνού, «μύια ούκ έπικάθηται». Αργότερα, κατά την τουρκοκρατία, το μέλι της Αττικής εξακολουθούσε να χαιρεί μεγάλης εκτίμησης, ενώ η Μονή Πεντέλης ήταν επιφορτισμένη να παραδίδει στην Κωνσταντινούπολη ποσότητα μελιού η οποία γνώρισε μεν διακυμάνσεις στο διάβα του χρόνου, κυμαινόταν ωστόσο μεταξύ τριών και έξι χιλιάδων οκάδων ετησίως.

Για τους τύπους των χρησιμοποιούμενων κυψελών στην Αττική από τον 6^ο έως τον 17^ο αιώνα δεν γνωρίζουμε παρά ελάχιστα, φαίνεται όμως πως η οριζόντια πήλινη κυψέλη παρέμεινε σε χρήση, παράλληλα με άλλους τύπους κυψελών, έως τις αρχές τουλάχιστον του 19^{ου} αιώνα. Ο χαρακτηριστικός ωστόσο τύπος κυψέλης της Αττικής, από τον 17^ο και έως τα μέσα σχεδόν του 20^{ου} αιώνα, ήταν το ανάστομο κοφίνι κινητής κηρήθρας. Δεν είναι ιδιαίτερος γνωστό, αν και βέβαια δεν αμφισβητείται, αλλά η σύγχρονη μελισσοκομία έλκει την καταγωγή της από το εν λόγω κοφίνι, το οποίο συνάντησαν στον Υμηττό το 1676 οι περιηγητές J. Spon και G. Wheeler (στους επόμενους αιώνες και άλλοι) και το περιέγραψαν στις ταξιδιωτικές τους εντυπώσεις. Ο τρόπος λειτουργίας λοιπόν της «ελληνικής κυψέλης», όπως έγινε γνωστό το κοφίνι του Υμηττού, αποτέλεσε το έναυσμα για μια προσπάθεια (εκ μέρους ερευνητών της Δύσης) ορθολογικότερης άσκησης της μελισσοκομίας, η οποία κατέληξε στη δημιουργία της σύγχρονης κυψέλης και τον καθορισμό του «διαστήματος της μέλισσας», το οποίο οι Έλληνες μελισσοκόμοι υπολόγιζαν εμπειρικά.

Η Αττική μελισσοκομία ήταν ανεπτυγμένη και κατά τις τελευταίες εκατονταετίες. Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα το σύνολο των κυψελών της Αττικής ανερχόταν σε 6.200 κυψέλες, αριθμός που ασφαλώς μεγάλωσε μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους. Η Αττική ήταν επίσης μια από τις ελάχιστες περιοχές της Ελλάδας, όπου απαντούσαν (τέλη 19^{ου} – πρώτες δεκαετίες 20^{ου} αι.) επαγγελματίες παραδοσιακοί μελισσοτρόφοι, ασκώντας οι περισσότεροι νομαδική μελισσοκομία με επίστομα (κουντουριώτικα) κοφίνια.

Στις μέρες μας, η μελισσοκομία στην Αττική, με τη περαιτέρω εξάπλωση των πόλεων και των οικισμών, των βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων, της πληγής των συχνών δασικών πυρκαγιών και άλλων παραγόντων, βαίνει συνεχώς μειούμενη, ενώ το διαχρονικά ξακουστό Υμηττιο μέλι τείνει να εκλείπει παντελώς.

Οι Μελισσοκομικές Παραδόσεις ως Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά

Σταυρούλα –Βίλλυ Κ. Φωτοπούλου¹, Γιάννης Ν. Δρίνης²

1. Διευθύντρια Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς

2. Τμηματάρχης Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Διαπολιτισμικών Θεμάτων

Η Σύμβαση για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (UNESCO, 2003) έφερε μια μεγάλης κλίμακας επανεξέταση των κυρίαρχων ιδεών για το ρόλο και τη σημασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στις σύγχρονες κοινωνίες και συνέβαλε στην ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων στη διαχείριση και στην προστασία της.

Σύμφωνα με τη Σύμβαση (που κυρώθηκε με τον Ν3521/2006), «εννοούμε άυλη πολιτιστική κληρονομιά» τις πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές - καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και τους πολιτιστικούς χώρους που συνδέονται με αυτές - και τις οποίες **οι κοινότητες, οι ομάδες** ή/και κατά περίπτωση, τα άτομα **αναγνωρίζουν ότι αποτελούν μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς τους**. Αυτή η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, που μεταβιβάζεται από γενιά σε γενιά, **αναδημιουργείται συνεχώς από τις κοινότητες και τις ομάδες** σε συνάρτηση με το περιβάλλον τους, την αλληλεπίδρασή τους με τη φύση και την ιστορία τους, και τους παρέχει μία αίσθηση ταυτότητας και συνέχειας, συμβάλλοντας έτσι στην προώθηση του σεβασμού της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της ανθρώπινης δημιουργικότητας»

Ανάμεσα στα πεδία στα οποία εκδηλώνεται η Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά είναι οι «γνώσεις και πρακτικές που αφορούν τη φύση και το σύμπαν» καθώς και η «τεχνογνωσία που συνδέεται με την παραδοσιακή χειροτεχνία» (άλλα πεδία, όπως αναφέρονται στο άρ. 2 της Σύμβασης, είναι: οι προφορικές παραδόσεις και εκφράσεις, οι επιτελεστικές τέχνες -χορός, τραγούδι, μουσική, οι κοινωνικές πρακτικές, οι τελετουργίες και οι εορταστικές εκδηλώσεις εν γένει).

Οι μελισσοκομικές παραδόσεις ανήκουν στο ευρύτατο πλέγμα των αγροδιατροφικών παραδόσεων και συνδυάζουν στοιχεία από τις παραδοσιακές τεχνογνωσίες και τις εμπειρικές γνώσεις για τη φύση και τους φυσικούς πόρους.

Το Υπουργείο Πολιτισμού, ακολουθώντας την συμμετοχική προσέγγιση στις Δημόσιες Πολιτικές Πολιτισμού που προωθεί η Σύμβαση, αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην ανάδειξη, τεκμηρίωση και διαφύλαξη των αγροδιατροφικών παραδόσεων. Αρκετές εκφράσεις τους έχουν ήδη εγγραφεί στο Εθνικό Ευρετήριο

ΑΠΚ της Ελλάδας (<http://ayla.culture.gr>) και περισσότερες βρίσκονται ήδη σε στάδιο επεξεργασίας προκειμένου να εγγραφούν σε αυτό. Οι Μελισσοκομικές Παραδόσεις κατέχουν ιδιαίτερη θέση ανάμεσά τους και πρόθεσή μας είναι να ολοκληρωθεί σύντομα το σχετικό Δελτίο του Εθνικού Ευρετηρίου.

Ανάδειξη της αξίας της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς σημαίνει **επανεκτίμηση** παραδόσεων και γνώσεων που συνδέονται με συγκεκριμένους τόπους, ειδικά των αειφορικών, όπως είναι περισσότερες από τις αγροδιατροφικές παραδόσεις της Ελλάδας.

**Θεσμικό Πλαίσιο
για την Μελισσοκομείων σε εκτάσεις που
προστατεύονται από τις διατάξεις της Δασικής Νομοθεσίας**

Τζαφέρους Στέλιος

Δασολόγος, Δ/νση Προστασίας Δασών, Υπ. Περιβάλλοντος & Ενέργειας

(ομιλία)

Το θεσμικό πλαίσιο των εκτάσεων που διέπονται από τις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας στη Χώρα μας, αποτελεί έναν σημαντικό μηχανισμό ανάδειξης και αξιοποίησής τους, παρέχοντας κάθε μορφή δυνατότητας προστασίας και ταυτόχρονα εκμετάλλευσης. Η συνταγματικά κατοχυρωμένη διατύπωση της έννοιας του δάσους και της δασικής εκτάσεως μέσω της συνταγματικής διάταξης του άρθρου 24 καθώς επίσης και του άρθρου 117 με γνώμονα την ανεπίτρεπτη μεταβολή του προορισμού τους και ταυτόχρονα της υποχρεωτικής κήρυξής τους ως αναδασωτέες εκτάσεις, αντικατοπτρίζει την καθ' όλα ελληνική νομική ωριμότητα και σκέψη σε θέματα περιβαλλοντικής συνείδησης και ευαισθησίας.

Ο συνταγματικός νομοθέτης φρόντισε την προστασία των εκτάσεων δασικού χαρακτήρα που διατίθενται για συγκεκριμένο σκοπό, στα πλαίσια της διαδικασίας των επιτρεπών επεμβάσεων, διασφαλίζοντας τον προορισμό τους μέσω της συνταγματικής επιταγής κατά την οποία τα δάση και οι δασικές εκτάσεις που κατεστράφησαν, δεν αποβάλλουν το δασικό τους χαρακτήρα που είχαν πριν την καταστροφή τους, αλλά κηρύσσονται υποχρεωτικά αναδασωτέες, αποκλείοντας τη διάθεσή τους για άλλο σκοπό.

Ανατρέχοντας στο απώτερο παρελθόν προκειμένου να αναζητηθούν νομοθετήματα που θεσπίστηκαν κατά καιρούς στη Χώρα μας και αφορούν στη Μελισσοκομία, προκύπτει μια ιδιαίτερη ευαισθησία και σαφής προσέγγιση του νομοθέτη στον τομέα της Μελισσοκομίας, ξεκινώντας από το νόμο 4856 του 1930, ο οποίος δημοσιεύθηκε στο αριθ. 316 τεύχος Α' της Εφημερίδος της Κυβέρνησης, με ιδιαίτερη αναφορά στη δυνατότητα τοποθέτησης μελισσών, σε περιόδους ανθοφορίας, εντός δημοσίων, δημοτικών και κοινοτικών δασών και γαιών. Στον ίδιο νόμο θεσπίστηκε διάταξη που αφορά στην ενίσχυση και διδακτική της Μελισσοκομίας, ορίζεται η έννοια του μελισσοτρόφου, σύμφωνα με την οποία είναι εκείνος που εκτρέφει μέλισσα, ανεξάρτητα του αριθμού, του είδους και συστήματος κυψελών που διατηρεί. Συστήνεται θέση επόπτη, με σκοπό την διάδοση της μελισσοκομικής γνώσης, λαμβάνονται μέτρα αποτροπής διάδοσης μολυσματικών νόσων των μελισσών, και προβλέπονται ποινικές κυρώσεις στις περιπτώσεις νοθείας του μελιού.

Μεταγενέστερος χρονολογικά του προηγούμενου, είναι ο νόμος 6238 ο οποίος ψηφίστηκε το έτος 1934 και αφορά στη βελτίωση της Μελισσοκομίας, στη δυνατότητα αντικατάστασης των κυψελών, στην αύξηση της μελισσοτροφικής χλωρίδας με την έκδοση διαταγμάτων απαγόρευσης της εκρίζωσης ή κοπής ορισμένων μελισσοτροφικών φυτών, την πρόβλεψη επιβολής κυρώσεων των ενεργούντων κατά παράβαση των ως άνω διατάξεων. Στον ίδιο νόμο γίνεται πρόβλεψη της δυνατότητας εγκατάστασης μελισσών σε ακαλλιέργητες ή δασικές εκτάσεις οι οποίες ανήκουν στο Δημόσιο, Δήμους, Κοινότητες, Μονές ή νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, χωρίς την επιβολή φόρου ή ενοικίου αναλόγου του χρόνου διάρκειας παραμονής τους στην έκταση. Επίσης κρίνεται σημαντική η πρόβλεψη της απαγόρευσης τοποθέτησης μελισσών πλησίον κατοικημένων περιοχών και δημοτικών, εφόσον δεν έχουν περιφραχθεί καταλλήλως. Η κατασκευή περίφραξης ή φράχτη δεν είναι απαραίτητη όταν η τοποθέτησή τους από τις κατοικίες ή τις οδούς γίνεται σε απόσταση 30 μέτρων ή 25 μέτρα αντιστοίχως. Εξυπακούεται ότι η μη εφαρμογή των ανωτέρω επισύρει την επιβολή χρηματικών προστίμων και ποινικών κυρώσεων.

Κατ' εφαρμογή του ανωτέρω νόμου εξεδόθη το υπ' αριθ. 657 του 1963 Βασιλικό Διάταγμα σύμφωνα με το οποίο απαγορεύεται η κοπή και εκρίζωση συγκεκριμένων μελισσοτροφικών φυτών, το οποίο τροποποιήθηκε με το αριθ. 77 Βασιλικό Διάταγμα έτους 1966.

Με τη θέσπιση του νομοθετικού διατάγματος 86 του 1969 (ΦΕΚ 7^{Α'}) επιχειρήθηκε η κωδικοποίηση προγενέστερων διατάξεων που αφορούν μεταξύ άλλων στην διαχείριση, εκμετάλλευση και αξιοποίηση δημοσίων και μη δασικών οικοσυστημάτων, στην διάκριση της δασικής ιδιοκτησίας, στην άσκηση της θήρας, καθώς και στην διαδικασία απόδοσης δασικού χαρακτήρα εκτάσεων για γεωργικούς και κοινωφελείς σκοπούς, υπό την έννοια της παραχώρησης, κατά κυριότητα για συγκεκριμένο σκοπό και υπό προϋποθέσεις.

Στην περίπτωση της δυνατότητας εγκατάστασης μελισσοκομείων σε δημόσια δάση, μερικώς δασοσκεπείς εκτάσεις και χορτολιβαδικές εκτάσεις πραγματοποιείται η παραχώρηση εφόσον οι ανωτέρω εκτάσεις δεν εξυπηρετούν προστατευτικούς και δασοπονικούς σκοπούς. Η διάταξη του άρθρου 14 του υπόψη διατάγματος εξειδικεύει τη φύση και το είδος των παραχωρουμένων εκτάσεων συμπεριλαμβάνοντας σε αυτές την εγκατάσταση μελισσοκομείων, ως ορίζει η περίπτωση ζ' της ανωτέρω διάταξης. Στο επόμενο άρθρο 15 καθορίζεται το ανώτερο όριο του εμβαδού παραχώρησης των εκτάσεων, το οποίο για την εγκατάσταση μελισσοκομείων δεν μπορεί να ξεπερνά τα δέκα (10) στρέμματα. Στις εκτάσεις για τις οποίες έχουν αναγνωρισθεί περιορισμένα δικαιώματα κάρπωσης παραχωρούνται μόνο σε εκείνους που ασκούν το δικαίωμα αυτό.

Στο ανωτέρω διάταγμα προβλέπονται ποινικές και αστικές κυρώσεις για τις περιπτώσεις παραβατών που επιχειρούν πράξεις ή ενέργειες επί των ως άνω εκτάσεων.

Ο νόμος 998/1979 (ΦΕΚ 289Α') θεσπίστηκε κατ' επιταγή του άρθρου 24 του Συντάγματος της 11/6/1975 με σκοπό την προστασία και επαύξηση του δασικού πλούτου της Χώρας και την παράλληλη εναρμόνιση των πολλαπλών λειτουργιών του προς τις βασικές ανάγκες του κοινωνικού βίου των πολιτών και τις αξιώσεις του σύγχρονου πολιτισμού. Οι επιτρεπτές επεμβάσεις σε δασικού χαρακτήρα εκτάσεις πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Έκτου Κεφαλαίου, ειδικότερα για την άδεια εγκατάστασης μελισσοκομείου προβλέπεται στην παρ. 5 του άρθρου 46 η χορήγηση από τον οικείο Δασάρχη σχετική άδεια για περιορισμένο χρόνο σε όλα τα δάση και δασικές εκτάσεις, εξαιρουμένων των περιοχών που διέπονται υπό αυστηρό καθεστώς προστασίας όπως: εθνικοί δρυμοί, αισθητικά δάση, υδροβιότοποι, διατηρητέα μνημεία της φύσης, προστατευτικά δάση και δασικές εκτάσεις, δάση αναψυχής ή προοριζόμενα για τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Στην χορηγηθείσα άδεια εγκατάστασης ορίζονται τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την ασφάλεια και προστασία των εκτάσεων, και προσδιορίζονται οι υποχρεώσεις του δικαιούχου της άδειας εγκατάστασης μελισσοκομείου, με ποινή ανάκλησης της άδειας στις περιπτώσεις αθέτησης των υποχρεώσεων. Με την έκδοση της σχετικής άδειας δεν θεμελιώνεται άλλο δικαίωμα πλην της εγκατάστασης του μελισσοκομείου.

Με τον νόμο 1734 (ΦΕΚ 189Α') του 1987 ρυθμίζονται ζητήματα που σχετίζονται με την κτηνοτροφική αποκατάσταση και με άλλες παραχωρήσεις καθώς και θέματα που αφορούν δασικές εκτάσεις. Ειδικότερα στο κεφάλαιο Γ' «Ρύθμιση θεμάτων που αφορούν δασικές εκτάσεις», σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 13 «Παραχώρηση δασικών εκτάσεων» στην περίπτωση Β του άρθρου 2 επιτρέπεται να παραχωρούνται κατά κυριότητα ή κατά χρήση για ορισμένο χρόνο, δημόσιες δασικές εκτάσεις για συγκεκριμένες δραστηριότητες, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται τα μελισσοκομεία, εφόσον οι χρήσεις αυτές προέχουν για την εθνική οικονομία, αν πρόκειται για αγροτική εκμετάλλευση και επιβάλλονται από το δημόσιο συμφέρον, αν πρόκειται για άλλη χρήση.

Κατ' εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης εκδίδεται απόφαση παραχώρησης της δασικής έκτασης, η οποία συνοδεύεται από έκθεση της αρμοδίας υπηρεσίας προστασίας περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, για τις πιθανές επιπτώσεις στο περιβάλλον από την παραχώρηση. Στην έκθεση αναφέρονται οι τυχόν όροι με τους οποίους θα πρέπει να γίνει η παραχώρηση και τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για τη προστασία του περιβάλλοντος. Η μη συμμόρφωση με τους όρους και η μη εφαρμογή των μέτρων συνιστούν λόγο υποχρεωτικής ανάκλησης της παραχώρησης.

Με την έκδοση του υπ' αριθ. 190 Προεδρικού Διατάγματος έτους 1981 εξειδικεύονται οι όροι, προϋποθέσεις και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την χορήγηση της άδειας εγκατάστασης μελισσοκομείων και λοιπών εγκαταστάσεων σε δασικού χαρακτήρα εκτάσεις. Καθορίζονται οι υποχρεώσεις των δικαιούχων της άδειας εγκατάστασης και τα μέτρα που λαμβάνονται στις περιπτώσεις αθέτησης των όρων της άδειας εκμετάλλευσης.

Μια προσέγγιση για τον προσδιορισμό της επιφάνειας που απαιτείται προκειμένου της εγκατάστασης μελισσοκομείου σε δάση και δασικές εκτάσεις έγινε με την έκδοση της υπ' αριθ. 160252/1989/26-3-1985 Υπ. Απόφασης σύμφωνα με την οποία το εμβαδόν ανά κυψέλη αναλογεί σε 4 τ.μ. περίπου. Κατά συνέπεια καθορίζεται ως ελάχιστο εμβαδόν τα 400 τ.μ. μέχρι του αριθμού των 100 κυψελών ανά μελισσοκομείο. Για μεγαλύτερο αριθμό κυψελών θα προστίθεται το εμβαδόν που αντιστοιχεί στον αριθμό των επιπλέον κυψελών.

Με την υπ' αριθ. 81084/6685/9-12-1998 Υπ. Απόφαση παρέχονται οδηγίες σχετικά με την αντιμετώπιση – ικανοποίηση αιτημάτων πολιτών για την ανέγερση κτηνοτροφικών, πτηνοτροφικών και λοιπών συναφών εγκαταστάσεων σε δημόσια και μη δάση και δασικές εκτάσεις, συμπεριλαμβάνοντας την εγκατάσταση μελισσοκομείων, καθορίζοντας τους όρους και προϋποθέσεις ικανοποίησης των αιτημάτων αυτών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω νομοθετήματα, και σύμφωνα με το πνεύμα του νομοθέτη, προβλέπεται ο τρόπος και η διαδικασία χορήγησης της άδειας εγκατάστασης μελισσοκομείου σε εκτάσεις που προστατεύονται από τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας. Είτε χρησιμοποιώντας την έννοια της παραχώρησης είτε αυτή της έγκρισης επέμβασης, ο νομοθέτης διαχρονικά επιτρέπει την εγκατάσταση μελισσοκομείου σε δασικού χαρακτήρα εκτάσεις, αποκλείοντας κάθε περαιτέρω αλλαγή του σκοπού της επέμβασης, θέτοντας περιορισμούς και υποχρεώσεις στον δικαιούχο της εγκατάστασης.

Στις περιπτώσεις τοποθέτησης μελισσοοσμηνών σε μια περιοχή, εν προκειμένω δασική, για χρονικό διάστημα ενός έως τριών μηνών, για την εκμετάλλευση κάποιας μελιτοέκκρισης (όπως σε ελατοδάση, πευκοδάση, ή περιοχές όπου φύεται το θυμάρι κ.λ.π.), δεν ταυτίζεται με την έννοια του όρου μελισσοκομείο, δεδομένου του περιορισμένου χρόνου εγκατάστασης του μελισσοοσμηνούς για την εξυπηρέτηση του ως άνω σκοπού, σε αντίθεση με την έννοια της μόνιμης εγκατάστασης μελισσοκομείου, όρος ο οποίος χρησιμοποιείται για τη στατική μελισσοκομία, ή την τοποθέτηση μελισσοοσμηνών περιοδικά για μεγάλο χρονικό διάστημα σε μία θέση.

Γίνεται επομένως αντιληπτό ότι πρόθεση του νομοθέτη είναι να επιτραπεί η δραστηριότητα της μελισσοκομίας σε εκτάσεις που υπάγονται στις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, υπό το πρίσμα της ανάπτυξης

οικονομικής εκμετάλλευσης και αξιοποίησης της δασικής γης. Πρόκειται για εγκατάσταση μελισσοκομείων,

τα οποία αφορούν μόνιμες εγκαταστάσεις καθόσον η τοποθέτηση μελισσοσμηνών γίνεται για μεγάλο χρονικό διάστημα, προκειμένου να επιτευχθεί η διαχείριση και η ανάπτυξη των μελισσοσμηνών, ή σε μόνιμη θέση για τη στατική εκμετάλλευση αυτών. Για την παροχή οδηγιών και διευκρινήσεων, αναφορικά με την έννοια του όρου μελισσοκομείο, η αρμόδια Δ/ση Προστασίας Δασών εξέδωσε την υπ' αριθ. 99136/2370/9-8-2005 εγκύκλιο οδηγία προς τις περιφερειακές δασικές υπηρεσίες, κατόπιν αλληλογραφίας με την οικεία Δ/ση του Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, που αφορά στο διαχωρισμό της έννοιας τοποθέτηση μελισσοσμηνών για μικρό διάστημα (1-3 μήνες) και «Μελισσοκομείο».

Ακολούθως και κατόπιν ψήφισης του ν. 4056/2012 «Ρυθμίσεις για την κτηνοτροφία και τις κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 52^{Α'}), σύμφωνα με τον οποίο η παράγραφος 1 του άρθρου 13 αντικατέστησε την παράγραφο 5 του άρθρου 46 του ν. 998/1979 εκδόθηκε από την Δ/ση Προστασίας Δασών η υπ' αριθ. 172592/2547/28-6-2012 εγκύκλιος οδηγία, παρέχοντας οδηγίες για θέματα που αφορούν κτηνοτροφικές και συναφείς εγκαταστάσεις σε δάση, δασικές και δημόσιες χορτολιβαδικές και βραχώδεις εκτάσεις, διευκρινίζοντας την απουσία δυνατότητας εγκατάστασης μελισσοκομείου στις δασικού χαρακτήρα εκτάσεις, καθότι δεν συμπεριελήφθη στη σχετική διάταξη. Στην ανωτέρω εγκύκλιο διαλαμβάνεται ότι η διαδικασία της χορήγησης άδειας εγκατάστασης μελισσοκομείου ακολουθείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 2B του άρθρου 13 του ν. 1734/1987, όπως ίσχυσε με την παράγραφο 2 του άρθρου 7 του νόμου 3208/2003 (ΦΕΚ 303^{Α'}), επιτρέπονται δηλαδή μόνο σε δημόσιες δασικές εκτάσεις.

Στο άρθρο 5 της υπ' αριθ. 1/15-7-2008 Αγορανομικής διάταξης περί ασφάλειας και προστασίας του αγροτικού περιβάλλοντος και της πρόληψης αγροτικών αδικημάτων, ετίθεντο απαγορεύσεις για την τοποθέτηση κυψελών μελισσών σε απόσταση μικρότερη των είκοσι πέντε (25) μέτρων από αγροτικούς δρόμους και οδούς και σε απόσταση μικρότερη των πενήντα (50) μέτρων από κατοικημένες οικίες, εκτός εάν περιφράξουν αυτές με ειδικό πλέγμα ύψους δυο μέτρων τουλάχιστον. Οι μελισσοτρόφοι υποχρεούνται να τοποθετούν τις κυψέλες σε απόσταση πενήντα (50) μέτρων από ποιμνιοστάσια και από τόπους ποτίσματος ζώων. Απαγορεύεται επίσης να τοποθετούνται κυψέλες σε καλλιεργημένες ή ακαλλιεργητές εκτάσεις χωρίς γραπτή συγκατάθεση των ιδιοκτητών. Υποχρεούνται δε οι μελισσοτρόφοι, σε ανάλογο αριθμό κυψελών να αναγράφουν το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση και το τηλέφωνο τους. Τέλος, κατά την τοποθέτηση των κυψελών στην ύπαιθρο να ενημερώνεται ο αρμόδιος αγροφύλακας της περιοχής.

Η ανωτέρω διάταξη αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 της υπ' αριθ. 1011/4/3στ/22-4-2009 Υπ. Απόφασης σύμφωνα με την οποία:

Απαγορεύεται να τοποθετούνται κυψέλες σε καλλιεργημένες ή ακαλλιέργητες εκτάσεις χωρίς γραπτή συγκατάθεση των ιδιοκτητών. Υποχρεούνται οι μελισσοκόμοι να αναγράφουν, σε ικανό αριθμό κυψελών, το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση και το τηλέφωνό τους. Επίσης υποχρεούνται, κατά την τοποθέτηση των κυψελών στην ύπαιθρο να ενημερώνεται ο αρμόδιος αγροφύλακας της περιοχής».

Επισημαίνουμε ότι σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και ειδικότερα κατά τα οριζόμενα στην διάταξη του άρθρου 21 ν. 3938/2011 (ΦΕΚ 61^{Α'}), η Ελληνική Αγροφυλακή ενσωματώθηκε στην Δασική Υπηρεσία.

Σε ότι αφορά στην τοποθέτηση μελισσοσμηνών και τις αποστάσεις που θα πρέπει να τηρούνται επί κατοικημένων περιοχών ή από δημοσίους οδούς, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 7 του ν. 6238/1934 όπως έχουμε αναφέρει σχετικά.

Το νομικό πλαίσιο που διέπει τις επιτρεπτές επεμβάσεις σε εκτάσεις που προστατεύονται από τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, καθορίζεται από νεότερες διατάξεις, οι οποίες έρχονται να βελτιώσουν και θωρακίσουν αυτές, τόσο στο επίπεδο αξιοποίησης της δασικής γης, όσο και στην προστασία τους, για τυχόν παραβατικές πράξεις και ενέργειες που αποσκοπούν και στοχεύουν σε περαιτέρω αλλοίωση και υποβάθμιση του δασικού περιβάλλοντος, ενδεχομένως μη αναστρέψιμες για την αποκατάστασή του.

Με γνώμονα τη γενική διάταξη του άρθρου 45 του ν. 998/1979 η οποία αντικαταστάθηκε με την διάταξη του άρθρου 36 του ν. 4280/2014, οι επιτρεπτές επεμβάσεις αποτελούν εξαιρετικό μέτρο. Οποιαδήποτε επέμβαση σε εκτάσεις που προστατεύονται από τη δασική νομοθεσία είναι επιτρεπτή, κατόπιν εισηγήσεως της οικείας δασικής αρχής και έκδοσης απόφασης έγκρισης επέμβασης, πλην των περιπτώσεων που ορίζει διαφορετικά σχετική διάταξη. Η επέμβαση ενεργείται κατόπιν καταβολής ανταλλάγματος χρήσης και υποχρεωτικής αναδάσωσης ή δάσωσης έκτασης ίδιου εμβαδού με εκείνη στην οποία εγκρίθηκε η επέμβαση, όπου αυτό απαιτείται. Στην περίπτωση μη πραγματοποίησης ή μη πραγματοποίησης της ανωτέρω υποχρέωσης, καταβάλλεται από τον δικαιούχο της επέμβασης ποσό τριπλάσιο από τη δαπάνη αναδάσωσης, το οποίο κατατίθεται σε ειδικό κωδικό του Ειδικού Φορέα Δασών του Πράσινου Ταμείου.

Σύμφωνα λοιπόν με όσα ανωτέρω εκτέθηκαν, και ειδικότερα κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 47^Α ν. 998/1979 ως ισχύει σήμερα, η τοποθέτηση και εγκατάσταση μελισσοκομείων αποτελεί επιτρεπτή επέμβαση, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί σε δασικές εκτάσεις και δημόσιες

χορτολιβαδικές και βραχώδεις εκτάσεις και, στην περίπτωση μη ύπαρξης τέτοιων εκτάσεων, εντός δασών, εξαιρουμένων των αναδασωτέων εκτάσεων και των περιοχών που διέπονται υπό αυστηρό καθεστώς προστασίας όπως: προστατευτικά δάση, δάση αναψυχής ή προοριζόμενα για τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, πάρκα και άλση εντός πόλεων και οικιστικών περιοχών.

Για την υλοποίηση ενός μελισσοκομείου, ο ενδιαφερόμενος ακολουθεί συγκεκριμένα βήματα, τα οποία αφορούν:

1. Υποβολή αιτήματος στην οικεία δασική Αρχή για την εγκατάσταση.
2. Στις περιοχές που δεν έχουν αναρτηθεί δασικοί χάρτες ακολουθείται η διαδικασία της έκδοσης πράξης χαρακτηρισμού.
3. Για την έκδοση πράξης χαρακτηρισμού προσκομίζονται από τον ενδιαφερόμενο δικαιολογητικά, τα οποία περιγράφονται στην υπ' αριθ. 118790/7487/22-10-2014 (ΦΕΚ 3632^{B'}) Υπ. Απόφαση (ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ Ι).

Ειδικότερα προσκομίζονται τα κάτωθι:

- Φωτοαντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας
- Υπεύθυνη δήλωση με περιεχόμενο ότι “έχω έννομο συμφέρον επί της υπό χαρακτηρισμό έκτασης”, στην οποία και να δικαιολογείται το έννομο συμφέρον αυτό.
- Εξουσιοδότηση ορισμού εκπροσώπου για την υποβολή της παρούσας αίτησης και τις απαιτούμενες ενδεχομένως ενέργειες αντί αυτού *(με επικύρωση του γνησίου της υπογραφής)*
- Τίτλοι ή αποδεικτικά κυριότητας ή άδειες νομίμου αλλαγής χρήσης της έκτασης σύμφωνα με τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας ή διάθεσή τους σύμφωνα με τις διατάξεις της αγροτικής νομοθεσίας στην περίπτωση των εποικιστικών δασικών εκτάσεων (Φωτοαντίγραφα).
- Οκτώ (8) τοπογραφικά διαγράμματα

Στην περίπτωση που η έκταση ενδιαφέροντος ευρίσκεται εντός περιοχής για την οποία υπάρχει θεωρημένος ή αναρτημένος δασικός χάρτης, λαμβάνεται υπόψη ο χαρακτήρας ή η μορφή που απεικονίζεται στο χάρτη, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 4467/2017 (ΦΕΚ 56^{A'}).

Σε συνέχεια των ανωτέρω, και εφόσον πρόκειται για έκταση διεπόμενη από τις προστατευτικές διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, εκδίδεται κατά περίπτωση: είτε Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) είτε Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ).

Στην περίπτωση έκδοσης ΑΕΠΟ, η έγκριση επέμβασης ενσωματώνεται στην απόφαση αυτή, ως ενιαία διοικητική πράξη και ακολούθως εκδίδεται από

την οικεία δασική Αρχή, κατ' εφαρμογή των παρ. 6^α και 6^β του άρθρου 45 ν. 998/1979 ως ισχύει, Πράξη Πληροφοριακού Χαρακτήρα στην οποία εξειδικεύονται οι όροι και οι προϋποθέσεις της εγκατάστασης, τα στοιχεία του δικαιούχου, τα όρια, η θέση και το εμβαδόν της έκτασης, ο σκοπός, ο χρόνος διάρκειας της επέμβασης και η δυνατότητα ανανέωσής της. Επίσης αναφέρονται η διαδικασία έκπτωσης του δικαιούχου σε περίπτωση μη τήρησης των όρων της επέμβασης, το ύψος του ανταλλάγματος χρήσης, τα όρια, η θέση και το εμβαδόν της προς αναδάσωση έκτασης, καθώς επίσης και οι όροι αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος μετά τη λήξη του χρόνου διάρκειας της επέμβασης. Η ως άνω πράξη εκδίδεται στο όνομα του προσώπου ή του φορέα που θα κάνει την επέμβαση και αφορά αποκλειστικά στην εγκατάσταση μελισσοκομείου, μη δυναμένη να επεκταθεί σε άλλες χρήσεις ή δραστηριότητες.

Στην περίπτωση έκδοσης ΠΠΔ, ή στην περίπτωση που δεν απαιτείται περιβαλλοντική αδειοδότηση, εκδίδεται από τον Συντονιστή της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, απόφαση έγκρισης επέμβασης, ως αυτοτελής διοικητική πράξη, στην οποία εξειδικεύονται οι όροι και οι προϋποθέσεις της εγκατάστασης, ακολουθώντας τα έντυπα που υπάρχουν στο παράρτημα της υπ' αριθ. 117653/6833/28-11-2014 Υπ. Απόφασης (ΦΕΚ 3302^{Β'}).

Και στις δύο περιπτώσεις είτε έκδοσης έγκρισης επέμβασης, είτε πράξης πληροφοριακού χαρακτήρα, είναι απαραίτητη η έγγραφη συναίνεση του ιδιοκτήτη, εφόσον η δασικού χαρακτήρα έκταση είναι ιδιωτική.

Κατόπιν εκδόσεως των ανωτέρω πράξεων, και πριν ο δικαιούχος εγκατασταθεί στην έκταση με πρωτόκολλο εγκατάστασης που συντάσσει η οικεία δασική Αρχή και συνυπογράφεται αμφοτέρων δικαιούχου και υπηρεσίας, ο δικαιούχος υποχρεούται στην καταβολή ανταλλάγματος χρήσης και στην υποβολή μελέτης αναδάσωσης ή δάσωσης έκτασης ίσου εμβαδού με εκείνο της επέμβασης, όπου απαιτείται. Πιο συγκεκριμένα:

(α) σε δημόσια δάση και δασικές εκτάσεις, το ανάλλαγμα χρήσης υπολογίζεται στο 50% της καθοριζόμενης αξίας,

(β) σε ιδιωτικά δάση και δασικές εκτάσεις, το ανάλλαγμα χρήσης υπολογίζεται στο 30% της καθοριζόμενης αξίας τους,

(γ) σε δημόσιες εκτάσεις των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του νόμου 998/1979 ως ισχύει, το ανάλλαγμα χρήσης υπολογίζεται στο 40% της καθοριζόμενης αξίας.

Το ανάλλαγμα χρήσης κατατίθεται στο Πράσινο Ταμείο – Ειδικό Φορέα Δασών είτε στις Δ.Ο.Υ. στον κωδικό ΚΑΕ 83894 και αφορά έσοδα του Πράσινου Ταμείου – Ειδικού Φορέα Δασών είτε στην Τράπεζα της Ελλάδος στο

λογαριασμό 26671/8 (IBAN GR 2101000240000000000266718), και διατίθεται αποκλειστικά για την αναδάσωση εκτάσεων, απαγορευμένης απολύτως της διάθεσής του για άλλο σκοπό.

Όταν η έκταση στην οποία πραγματοποιείται η εγκατάσταση είναι μικρότερη ή ίση των τεσσάρων (4) στρεμμάτων, ο δικαιούχος της επέμβασης υποχρεούται να καταβάλει την δαπάνη για την υλοποίηση της αναδάσωσης και δεν απαιτείται σύνταξη σχετικής μελέτης. Η δαπάνη αναδάσωσης υπολογίζεται κατά στρέμμα από το γινόμενο του εκάστοτε συντελεστή Μ επί το σταθερό ποσό 35 €.

Στην περίπτωση μη εξεύρεσης έκτασης προς αναδάσωση ή δάσωση, ο δικαιούχος της επέμβασης, κατόπιν συντάξεως μελέτης με δαπάνη του ιδίου και εγκεκριμένη από τη δασική υπηρεσία, είναι υποχρεωμένος να προβεί σε δασοκομικές εργασίες ή στην εκτέλεση ειδικών δασοτεχνικών έργων επί των εκτάσεων που θα υποδειχθούν από τη δασική υπηρεσία, με σκοπό τη βελτίωση ή και προστασία τους.

Τα ανωτέρω προβλέπει η διάταξη της παρ. 8 του άρθρου 45 ν. 998/1979 ως ισχύει, η οποία συμπληρώθηκε με το άρθρο 1 ν. 4467/2017 (ΦΕΚ 56^Α).

Μετά την καταβολή του ανταλλάγματος χρήσης, και της εγκεκριμένης μελέτης αναδάσωσης ή δάσωσης όπου απαιτείται, καθόσον έχει εγκριθεί αρμοδίως η φυτοτεχνική μελέτη αποκατάστασης του χώρου επέμβασης κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 4 της υπ' αριθ. 15277/23-3-2012 Υπ. Απόφασης (ΦΕΚ 1077^Β/9-4-2012), συντάσσεται πρωτόκολλο εγκατάστασης του δικαιούχου στην έκταση, ως αναφέρθηκε ανωτέρω, οριοθετώντας αυτή με κτιστά ορόσημα.

Σε ότι αφορά στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις μελισσοκομείων, οι οποίες δεν διαθέτουν τις απαιτούμενες άδειες από την δασική υπηρεσία, δύναται να υπαχθούν στο ειδικό καθεστώς νομιμοποίησης, το οποίο προβλέπεται στην ειδική διάταξη της παραγράφου 7 του άρθρου 52 «Μεταβατικές διατάξεις» του νόμου 4280/2014, ως αντικαταστάθηκε με την παρ. 7 του άρθρου 12 του ν. 4315/2014 (ΦΕΚ 269^Α) και συμπληρώθηκε με το άρθρο 30 ν. 4519/2018 (ΦΕΚ 25^Α). Ως εκ τούτου, κατ' εφαρμογή των οριζομένων της ως άνω διάταξης, οι εγκαταστάσεις μελισσοκομείων, πληρώντας τους όρους που θέτει η διάταξη, δύναται να υπαχθούν σε καθεστώς νομιμοποίησης, καθόσον ευρίσκονται εντός δασών, δασικών εκτάσεων και δημοσίων εκτάσεων των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 5 του άρθρου 3 του νόμου 998/1979 ως ισχύει, εντός τριετίας από την έναρξη ισχύος του ν. 4280/2014 ήτοι μέχρι στις 8/8/2020. Για τις περιπτώσεις αυτές δεν απαιτείται έκδοση Πράξεων χαρακτηρισμού αλλά

σύμφωνα με την αριθ. οικ.153915/2-12-2015 εγκ. Δ/τή ΥΠΕΝ (ΑΔΑ: 72Η84653Π8-ΩΥΕ), αρκεί η διαπίστωση της δασικής μορφής της έκτασης λόγω απώλειας της δασικής βλάστησης.

Η διαδικασία αδειοδότησης τους είναι ίδια με εκείνη των υπό εγκατάσταση μελισσοκομείων εφαρμόζοντας τις σχετικές διατάξεις έγκρισης επέμβασης, τις υποχρεώσεις που οφείλουν οι δικαιούχοι να εκπληρώσουν, τηρουμένης της περιβαλλοντικής αδειοδοτικής διαδικασίας, όπου απαιτείται.

Συμπερασματικά και προς την κατεύθυνση του πολλαπλού ρόλου και της συμβολής των εκτάσεων που προστατεύονται από τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας, μέσω της συστηματοποίησης και επικαιροποίησης του υφιστάμενου πλαισίου επεμβάσεων, επιτυγχάνεται ταυτοχρόνως τόσο η δασοπονική αναγκαιότητα και προστατευτική σπουδαιότητα του σκοπού που εξυπηρετούν, όσο και οι οικονομικές δραστηριότητες και επιταγές του πρωτογενούς παραγωγικού τομέα. Η δασική υπηρεσία ενεργεί αντικειμενικά, αμερόληπτα και αποτελεσματικά σύμφωνα με τις αρχές της δασολογικής επιστήμης και της Διοίκησης, προασπίζοντας το δημόσιο συμφέρον και την εξυπηρέτηση των πολιτών.

Η άσκηση της Μελισσοκομίας και η συμβολή της στο οικογενειακό εισόδημα

Χαριζάνης Πασχάλης

Εργαστήριο Σηροτροφίας και Μελισσοκομίας, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ιερά Οδός 75, 11855 Αθήνα, melissa@aua.gr

Η μελισσοκομία είναι ένας διαφορετικός και ιδιόμορφος κλάδος της γεωργίας γιατί δεν απαιτεί ιδιόκτητη γη για την άσκησή της, ούτε και καλλιεργούμε φυτά για να «ταΐσουμε τις μέλισσες». Η μέλισσα δεν σταβλίζεται και η πρώτη ύλη (νέκταρ και γύρη) που καταναλώνει παρέχεται δωρεάν είτε από τα καλλιεργούμενα φυτά είτε από την αυτοφυή βλάστηση. Το ξηροθερμικό κλίμα της Ελλάδος ευνοεί την ανάπτυξη πολλών αρωματικών φυτών τα οποία με τη σειρά τους δίνουν αρωματικό μέλι μεγάλης αξίας. Σε αντίθεση με το γερασμένο αγροτικό πληθυσμό της χώρας, στη μελισσοκομία έχουν προσχωρήσει πολλοί νέοι άνθρωποι όλων των μορφωτικών επιπέδων.

Ο κλάδος της μελισσοκομίας είναι πολύ σημαντικός για την Ελλάδα. Κάθε οικογένεια μπορεί να ασκήσει την μελισσοκομία παράλληλα με όποια άλλη ενασχόληση έχει και οπουδήποτε διαβιεί είτε σε απομακρυσμένη ορεινή ή πεδινή περιοχή ή ακόμη και σε πόλη. Ανάλογα με την εμπειρία του μελισσοκόμου, τον χώρο και το μεταφορικό μέσο που διαθέτει, μπορεί να αναπτυχθεί και να αυξήσει το εισόδημά του ξεκινώντας με μικρό κεφάλαιο και σταδιακά να το αυξήσει, ενώ παράλληλα έχει το ανάλογο εισόδημα. Τα προϊόντα που μπορούν να παραχθούν είναι αρκετά όπως το μέλι, η γύρη, το κερί, ο βασιλικός πολτός, οι παραφυσάδες και οι βασιλίσσες. Το αν θα παράγει ένα προϊόν ή ταυτόχρονα και άλλα μαζί θα εξαρτηθεί από την εμπειρία του και την υποδομή που έχει. Επίσης μπορεί να τα συσκευάσει μόνος του, να τα διατηρήσει για μεγάλο διάστημα και να τα διαθέσει όποτε μπορεί και σε καλή τιμή.

Η άσκηση της Μελισσοκομίας στο Δάσος

Γούναρη Σοφία

Εργ. Μελισσοκομίας, ΙΜΔΟ, ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, sgounari@fria.gr

Με δεδομένη την μείωση των φυσικών επικονιαστών εξ' αιτίας ανθρωπογενών δραστηριοτήτων αλλά και της κλιματικής αλλαγής, η μελιτόεσσα μέλισσα *Apis mellifera* αποτελεί πια έναν από τους σημαντικότερους ρυθμιστές στην προστασία τόσο των αγροτικών όσο και των δασικών οικοσυστημάτων.

Η σχέση των δασών με τις μέλισσες και την μελισσοκομία είναι επ' αμοιτέρω επωφελής.

Στην χώρα μας, ποσοστό 70% της ετήσιας παραγωγής μελιού (~15.000 τν), παράγεται σε δασικές περιοχές, όταν ο αντίστοιχος Μ.Ο. της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 50%. Εκτός όμως από την παραγωγή μελιού, και με δεδομένες τις αλλαγές, που ήδη διαφαίνονται στις κλιματικές συνθήκες, η μεταφορά ή διαμονή των μελισσιών σε δασικές περιοχές, αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιβίωσης και παραγωγικότητας, καθώς,

- ✓ δεν υπάρχει κίνδυνος δηλητηριάσεων από την χρήση φυτοπροστατευτικών ουσιών
- ✓ παρατηρείται συγχρονισμός των κλιματολογικών συνθηκών και των ανθοφοριών με τον βιολογικό κύκλο του μελισσιού
- ✓ η ανθοφορία κατά το καλοκαίρι είναι άφθονη σε αντίθεση με τις πεδινές περιοχές
- ✓ η διαχείριση των μελισσιών στο βουνό προκαλεί διακοπή της ωοτοκίας της βασίλισσας, γεγονός που έχει σαν αποτέλεσμα την «ξεκούραση» των βασιλισσών, όσο και των εργατριών, την μικρότερη επιβάρυνση στο ισοζύγιο του μελισσιού και στην αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση όλων των πηγών μελιού της ερχόμενης μελισσοκομικής χρονιάς.

Αντίστοιχα η παρουσία των μελισσιών στο Δάσος βοηθά και εν πολλοίς καθορίζει:

- ✓ Διατήρηση της βιοποικιλότητας της χλωρίδας και της πανίδας. Το **65%** των φυτών συνολικά και ιδιαίτερα το **86%** των δασικών ειδών επικονιάζονται από μέλισσες
- ✓ Παραγωγή φρούτων, καρπών, σπόρων
- ✓ Μέσω της επιβίωσης των φυτικών ειδών, π.χ. των αγριοτριφύλλων, βελτίωση τη γονιμότητα του εδάφους.

Η Μελισσοκομία λοιπόν προστατεύει, εμπλουτίζει, και αναβαθμίζει τα δασικά οικοσυστήματα, διατηρώντας και βελτιώνοντας την βιοποικιλότητά τους όσο αφορά στην χλωρίδα, όσο και στην πανίδα.

Παράλληλα και με γνώμονα το γεγονός ότι μόνο η σύμπληξη του δάσους με την οικονομική πραγματικότητα των κατοίκων που ζουν γύρω του, θα μπορέσει να τα προστατεύσει στο διηνεκές, η άσκηση της Μελισσοκομίας στα δασικά περιβάλλοντα:

- ✓ Δίνει την δυνατότητα αντιμετώπισης της φτώχειας και της ανεργίας. Δίνει στον άνθρωπο χρήματα, τρόφιμα, φάρμακα, προϊόντα που διευκολύνουν την καθημερινότητα (π.χ. κερί)
- ✓ Επηρεάζει την ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης, γνωριμίας κι ανάπτυξη σχέσης σεβασμού με το περιβάλλον, ανάπτυξη της ικανότητας παρατήρησης
- ✓ Βελτιώνει την ψυχολογία και την κοινωνικότητα, μέσω της χαράς της δημιουργίας και την ενδυνάμωση της θέσης του ανθρώπου ως «κομμάτι» ενός συνόλου

Τελικά βοηθά στην αποτροπή της φυγής των ανθρώπων από τον τόπο τους, την γνωριμία και στροφή τους στις ρίζες τους και ιδιαίτερα στην ανάπτυξη σεβασμού και αγάπης για το δάσος, απαραίτητη προϋπόθεση για την προστασία αυτού.

Η άσκηση της Μελισσοκομίας λοιπόν πρέπει να πάρει τη θέση της στα Διαχειριστικά Σχέδια των Δασικών Οικοσυστημάτων

- Προγράμματα εκμετάλλευσης μελιτοεκκρίσεων των δασικών ειδών, μελέτη της μελισσοαπόδοσης - μελισσοχωρητικότητας
- Χωροθέτηση περιοχών άσκησης μελισσοκομίας και ιδιαίτερα σε ορεινούς όγκους που δέχονται μεγάλη οικιστική ή άλλη πίεση
- Συνεργασία μελισσοκομικών φορέων με τα δασαρχεία για αναδασώσεις, διάνοιξη δρόμων, σηματοδότηση, πρόληψη ή/και αντιμετώπιση πυρκαγιών
- Εκπαίδευση των μελισσοκόμων στις αρχές και στα προαπαιτούμενα άσκησης της Μελισσοκομίας σε δασικές περιοχές
- Δημιουργία μελισσοκομικών πάρκων
- Προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και γνωριμίας, ιδιαίτερα των παιδιών, με την κοινωνία των μελισσών

Η ενεργός διαχείριση των φυσικών πόρων αποτελεί σημαντικό εργαλείο διατήρησης του αγροτικού τοπίου, για την καταπολέμηση της απώλειας της βιοποικιλότητας και τη συμβολή στη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν. Αυτό αποτελεί σημαντική βάση για την τόνωση του δυναμισμού πολλών περιοχών και για την επίτευξη μακροπρόθεσμης οικονομικής βιωσιμότητας.